

TALMANSKONFERENSENS FRAM-
STÄLLNING med förslag till ändring
av arbetsordningen för Ålands lands-
ting.

Landstinget antog hösten 1987 ändringar av landstingsordningen. Ändringarna, vilka träder i kraft 1 april 1988, avser att genomföra en utvidgad parlamentarism i landskapet och innebär framför allt ändringar av och tillägg till de bestämmelser som gäller förfarandet vid tillsättande av landskapsstyrelse. Samtidigt ändrades bestämmelserna om enkel fråga.

Såväl i det kommittébetänkande (ÅUS 1987:3), i vilket de ursprungliga förslagen till ändring av landstingsordningen ingick, som under ärendets behandling i landstinget framgick att kompletterande bestämmelser behöver ges i landstingets arbetsordning. Talmanskonferensen har därför tillsatt en särskild arbetsgrupp för att bereda ärendet. Föreliggande framställning grundar sig på arbetsgruppens förslag.

Förutom bestämmelser som berör tillsättande av landskapsstyrelse ingår i framställningen förslag till ändring beträffande kanslikommissionens uppgifter och förfarandet vid behandlingen av enkel fråga. Talmanskonferensen noterar att även andra ändringar av arbetsordningen kan vara aktuella och avser att i samband med en planerad granskning av landstingsordningen återkomma till dem.

Detaljmotivering

5 §. Förslaget till ändring av 1 mom. 1) punkten har avseende på den i annat sammanhang aktualiserade frågan om granskningen av landstingets räkenskaper. I en av landstinget antagen räkenskapsstadga skulle ingå närmare bestämmelser om kanslikommissionens åligganden vad gäller uppgörande av budgetförslag, översyn över utbetalningar och bokföring o.s.v. I räkenskapsstadgan skulle även kunna ingå bestämmelser som anger hur landstingets och Ålands delegations i Nordiska rådet räkenskaper skall granskas. Förslag till räkenskapsstadga ges separat till landstinget.

Vidare föreslås att kanslikommissionen skulle föra förteckning över landstingsgrupperna och deras medlemmar, vilka hittills överhuvudtaget inte nämnts vare sig i landstingsordningen eller arbetsordningen. Landstingsordningen innehåller numera bestämmelser om vilka grupper av landstingsmän som får delta i förhandlingarna

om tillsättande av landskapsstyrelse. Vidare upptas årligen i landskapsbudgeten anslag till stöd för landstingsgruppernas verksamhet. Grupperna bör därför meddela kansli Kommissionen vilka deras medlemmar är och om förändringar i gruppernas sammansättning.

31 §. Enligt gällande lydelse skall framställningar och motioner vid plenum anmälas och dagen för när de upptas till behandling anges. Detta sker genom att dessa ärenden antecknas till kännedom på landstingets föredragningslista. I praktiken antecknas även vissa andra ärenden, såsom meddelanden från landskapsstyrelsen, spörsmål och enkla frågor och svar på dem etc. till kännedom. Ändringsförslaget motsvarar därför den praxis som tillämpas. I anslutning till de nya bestämmelserna om tillsättande av landskapsstyrelse tillkommer vissa ärenden vilka väcks skriftligen och som borde anmälas vid ett föregående plenum. Dessa är lantrådkandidats meddelande att han inte kan bilda samlingsstyrelse men ändå önskar fortsätta sitt uppdrag, lantrådkandidatens förslag till landskapsstyrelse och lantrådets förslag till fyllnadsval i landskapsstyrelsen.

39 §. Genom ändring av 48 § 2 mom. landstingsordningen har även andra landstingsmän än frågeställaren getts möjlighet att yttra sig i samband med att enkel fråga besvaras. Frågeinstitutet skall i allmänhet inte leda till någon längre debatt. Landskapsstyrelsens svar skall enligt landstingsordningen vara kort men för att det skall kunna vara tillräckligt upplysande i varje enskilt fall har det inte ansetts nödvändigt att i arbetsordningen begränsa tiden för svaret. De anföranden frågeställaren eller annan landstingsman härefter håller skulle däremot inte få överstiga två minuter, samma tidsbegränsning som nu gäller för replik.

52 §. Enligt gällande arbetsordning skall val alltid ske med slutna sedlar. I ett nytt 60 § 5 mom. i landstingsordningen anges bl.a. att i 6a kap. landstingsordningen avsedda val skall ske med öppna sedlar. De val som här kan komma ifråga är proportionella val av landskapsstyrelse samt, då så skett, av lantråd och vicelantråd. I upplysande syfte föreslås paragrafen därför kompletterad med en hänvisning till 62 § 2 mom. arbetsordningen.

55 §. Enligt paragrafens gällande lydelse skall val, där en enda person utses, alltid ske genom att den röstande antecknar sin kandidat på en blank valsedel. I upplysande syfte föreslås nu en hänvisning till en ny 68e §. Den bestämmelsen syftar i sin tur på den nya 64c § i landstingsordningen och avser komplettering av landskapsstyrelsen. Sådant fyllnadsval förrättas inte med valsedel utan landstinget

tar i en omröstning ställning till om ett av lantrådet framfört förslag till ny medlem kan godkännas eller inte.

58 §. Enligt paragrafens gällande lydelse skall proportionella val med kandidatlistor förrättas då landstinget samtidigt skall utse två eller flera personer. Eftersom landstingsordningen numera föreskriver ett annat förfarande då medlemmarna i landskapsstyrelsen utses, föreslås i upplysande syfte ett tillägg till paragrafen.

62 §. Vid val av landskapsstyrelse genom proportionellt valsätt har hittills använts slutna valsedlar. Enligt ett tillägg till 60 § landstingsordningen skall i 6a kap. landstingsordningen avsedda val ske med öppna sedlar. Bestämmelsen kan förverkligas genom att landstingsmannens namn finns angivet på de utdelade valsedlarna när landskapsstyrelsevalet sker genom proportionella val.

Samma förfarande med öppna sedlar tillämpas även om lantråd och vicelantråd skall utses genom proportionella val.

Av det sagda följer att i landstingets protokoll intas uppgift om hur rösterna fallit vid det öppna proportionella valet, på samma sätt som utgången av övriga öppna omröstningar nu antecknas i protokollet.

68b §. Enligt 64a § 1 mom. landstingsordningen skall landstinget på förslag av talmannen utse lantrådskandidat. Talmannens förslag skall utan dröjsmål föreläggas landstinget. Närmare bestämmelser om förfarandet ingår inte i landstingsordningen.

Tidsramarna för tillsättande av landskapsstyrelse är enligt landstingsordningens bestämmelser begränsade. Det förfarande som föregår landstingets slutliga beslut borde därför inte dra ut alltför långt. Samtidigt bör landstinget beredas skälig tid för övervägande av olika förslag.

Enligt talmanskonferensens åsikt borde förfarandet för att utse lantrådskandidat inledas med att frågan upptas på landstingets föredragningslista som ett separat ärende. När ärendet föredras meddelar talmannen muntligen vem han föreslår för uppdraget. Förslaget skulle därefter omedelbart bordläggas till ett plenum som får hållas tidigast följande dag. Härigenom bereds landstingsmännen möjlighet att överväga talmannens förslag, även om detta redan på förhand bör vara känt för

landstinget genom de överläggningar som föregått förslaget. Vid följande plenum upptas ärendet ånyo på föredragningslistan varvid talmannen förelägger landstinget sitt förslag för beslut. Enligt huvudregeln i 60 § 5 mom. landstingsordningen skall öppen omröstning förrättas, varför landstinget antingen röstar ja eller nej för talmannens förslag. Något motförslag kan inte väckas utan ett eventuellt förkastande av talmannens förslag innebär enligt huvudregeln i landstingsordningen att talmannen inleder nya förhandlingar med landstingsgrupperna.

Enligt arbetsordningens gällande regler tillåts vid val inte diskussion om annat än kandidaternas valbarhet och valets laglighet. Då valet av lantråds kandidat är ett rent personval, som dessutom kan förutsättas vara förankrat i tidigare informella diskussioner med landstingsgrupperna, borde inte heller här diskussion förekomma. För att möjliggöra att lantråds kandidatens förhandlingar om bildande av landskapsstyrelse inleds utan dröjsmål, föreslås vidare att ärendet inte skulle kunna bordläggas vid den avgörande behandlingen. Sistnämnda synpunkter har även anförts av landskapsstyrelsen i motiveringarna till framställningen nr 49/1986-87.

68c §. Förslaget berör den särskilda situation som förutsätts i 64a § 3 mom. landstingsordningen och som innebär att den valda lantråds kandidaten finner att en samlingsstyrelse inte kan bildas men att han önskar fortsätta sitt uppdrag med målet att bilda en majoritetsstyrelse. Han skall då med angivande av de skäl som omöjliggjort uppgiften meddela landstinget om detta. Landstingsordningen medger diskussion med anledning av detta meddelande, varefter landstinget kan uppdra åt lantråds kandidaten att fortsätta förhandlingarna, nu med en majoritetsstyrelse som mål.

Eftersom lantråds kandidatens meddelande skall innehålla motiveringar, föreslås att arbetsordningen särskilt skulle ange att meddelandet bör tillställas landstinget i skriftlig form. Ärendet skulle härvid antecknas till kännedom på landstingets föredragningslista, varefter det vid ett följande plenum skulle upptas till diskussion och beslut. Efter avslutad överläggning skulle talmannen framställa förslag till beslut. Enligt huvudregeln skall öppen omröstning verkställas. Är lantråds kandidatens meddelande entydigt formulerat, kan talmannen framställa omröstningspropositionen så att landstinget röstar ja eller nej till den förstnämndes förslag. I annat fall kan det vara nödvändigt att talmannen framställer ett särskilt beslutsförslag (kläm) som tillräckligt tydligt anger det uppdrag landstinget ger lantråds kandidaten.

Lantråds kandidatens meddelande bör, som även framgår av lagutskottets betänkande nr 31/1986-87, alltid uppfattas så att denne önskar fortsätta uppdraget att bilda landskapsstyrelse. Önskar han lämna uppdraget skall han enligt bestämmelserna i 64b § 2 mom. landstingsordningen för talmannen avsäga sig sitt uppdrag, varvid i det föregående avsett meddelande inte kommer i fråga.

Med hänvisning till vad som tidigare anförts om frågans brådskande natur, föreslås att handläggningen av lantråds kandidatens meddelande skulle kunna bordläggas endast en gång och då endast till ett plenum följande dag.

68d §. I förslaget ingår närmare bestämmelser om handläggningen av lantråds kandidatens förslag till landskapsstyrelse. Förslaget baserar sig på i landskapsstyrelsens framställning nr 49/1986-87 ingående motiveringar.

Sedan lantråds kandidaten avslutat sina förhandlingar med landstingsgrupperna sammanställer denne ett dokument innehållande förslaget, vilket enligt landstingsordningens bestämmelser skall omfatta personsammansättningen i landskapsstyrelsen, innehavaren av vicelantrådsposten, de överinseende funktioner medlemmarna skall handha samt ett handlingsprogram. Dokumentet utdelas till landstingsmännen och antecknas till kännedom på landstingets föredragningslista. Ärendet föredras härfter vid ett följande plenum, varvid lantråds kandidaten närmare redogör för förslagets innehåll. Är lantråds kandidaten inte medlem av landstinget har denne enligt 47 § 2 mom. landstingsordningen ändå rätt att yttra sig i plenum. Någon ytterligare överläggning skulle härfter inte förekomma vid detta plenum utan ärendet skulle automatiskt bordläggas till ett plenum som hålls tidigast nästa dag. Genom den obligatoriska bordläggningen skulle landstingsmännen beredas möjlighet att sätta sig in i förslaget. Först vid följande plenum tillåts allmän diskussion. För att inte onödigt fördröja bildandet av landskapsstyrelse skulle beslut i ärendet som huvudregel fattas vid detta plenum. Endast om landstingets majoritet så besluter kan ytterligare en bordläggning genomföras.

Efter avslutad överläggning verkställs en öppen omröstning om lantråds kandidatens förslag. Förslaget föreläggs härvid i dess helhet, varvid landstingsmännen röstar ja för förslagets godkännande och nej för förkastande av detsamma. Ändringsförslag beträffande detaljer i förslaget kan inte framställas med tanke på att det tillkommit som ett resultat av grundliga förhandlingar mellan många deltagande parter.

Förslagets 2 mom. avser den situation som möjliggörs i 64b § 1 mom. landstingsordningen. Landstinget kan förkasta lantrådskandidatens förslag men efter förkastandet ge samma lantrådskandidat i uppdrag att framlägga nytt förslag. Med beaktande av kraven på absolut majoritet i de omröstningar som avser tillsättande av landskapsstyrelse, är det nödvändigt att först genomföra en separat omröstning om lantrådskandidatens förslag. Vinner det förslaget understöd av minst 16 landstingsmän, kan självfallet inte några andra förslag därefter underkastas omröstning. Om däremot lantrådskandidatens förslag inte får erforderlig majoritet, kan omedelbart därefter förslag om nytt uppdrag för lantrådskandidaten framläggas och underkastas omröstning. I praktiken torde ett sådant förslag komma att beröras redan under diskussionen som föregår landstingets beslut. Förslaget bör företrädesvis utformas som en kläm som ger lantrådskandidaten uppdraget att fortsätta förhandlingarna, eventuellt med angivande av vilka grupper som bör delta i förhandlingarna. Däremot får förslaget inte innehålla några särskilda motiveringar eftersom sådana kan medföra tolkningsproblem i de efterföljande förhandlingarna.

68e §. Enligt 5 § 3 mom. landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse och 64c § 1 mom. landstingsordningen kan ledamot av landskapsstyrelsen befrias från sitt uppdrag på egen begäran eller på förslag av lantrådet. Frågan om befrielse upptas till behandling i landstinget på basen av en till landstinget ställd skrivelse antingen från vederbörande ledamot eller lantrådet. Denna skrivelse föredras liksom andra motsvarande ärenden för enda behandling i plenum.

Då befrielse beviljats liksom då ledamot avlidit förrättas fyllnadval. Fyllnadsvalet tillgår så att lantrådet föreslår ny ledamot med iakttagande av att mandatfördelningen i landskapsstyrelsen om möjligt bör förbli oförändrad.

Lantrådets förslag bör skriftligen överlämnas till landstinget. Sedan förslaget antecknats till kännedom, sker valet vid ett följande plenum. Eftersom landstinget endast har möjlighet att godkänna eller förkasta lantrådets förslag men inte framföra någon annan person för uppdraget, är val med sedlar inte tillämpligt utan i stället förrättas en öppen omröstning, i vilken röstas ja eller nej för lantrådets förslag. Liksom i samband med val av lantrådskandidat skulle någon diskussion i personfrågan inte vara tillåten och inte heller skulle valet kunna bordläggas.

Med hänvisning till det ovan anförda får talmanskonferensen vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga följande förslag till ändring av Arbetsordningen för Ålands landsting:

Ålands landstings beslut
om ändring av arbetsordningen för Ålands landsting

Antagen av landstinget den

I enlighet med landstingets beslut

ändras 5 § 1 punkten, 31 § 1 mom., 39 och 52 §§, 55 § 1 mom. och 58 § arbetsordningen för Ålands landsting den 11 april 1972 (19/72), samt fogas till 5 och 62 §§ nya 2 mom. samt till arbetsordningen nya 68b, 68c, 68d och 68e §§ som följer:

5 §

Kansli Kommissionen åligger:

1) att övervaka landstingets ekonomiska förvaltning, uppgöra förslag till årsstat för landstinget samt att besluta om betalning av landstingets utgifter på sätt som närmare bestäms i räkenskapsstadga för landstinget;

Kansli Kommissionen för förteckning över de landstingsmän vilka överenskommit om att samverka som grupp i landstinget.

31 §

Talmannen anmäler om inkomna framställningar, motioner och övriga ärenden som skall behandlas vid plenum. Om möjligt anges samtidigt dagen då ärendet föredras för behandling.

39 §

I 48 § 2 mom. landstingsordningen avsedd enkel fråga skall muntligen uppläsas av landstingsman vid det plenum då frågan besvaras. Härefter avger lantrådet eller ledamot av landskapsstyrelsen svar på frågan. Har svaret utdelats i skriftlig form, skall det likväl uppläsas. Anförande av frågeställaren eller annan landstingsman som tillåtits yttra sig får inte överstiga två minuter.

Talmannen skall senast vid plenum föregående dag meddela att svar på enkel fråga kommer att avges.

52 §

Val sker med slutna sedlar utom i 62 § 2 mom. avsedda fall då öppna sedlar används. Sedlarna avlämnas efter upprop. Talmannen skall omedelbart därförinnan visa de närvarande att valurnan är tom.

55 §

Val, där en enda person skall utses, sker med i 68e § nämnt undantag sålunda, att envar röstande på en blank valsedel antecknar sin kandidat, och den förklaras vald som erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna. Uppnås inte sådan röstövertikt, förrättas nytt val. Får inte heller då någon mer än hälften av de avgivna rösterna, förrättas ett tredje val mellan de två som vid den andra omröstningen uppnått det högsta röstetalet. Vid tredje omröstningen förklaras den vald som erhållit de flesta rösterna. Uppkommer lika röstetal i andra eller tredje omröstningen, avgörs företrädet genom lottning.

58 §

Då två eller flera personer skall utses samtidigt, förrättas proportionella val med kandidatlistor såsom i 59-68 §§ stadgas, förutom i de fall landstingsordningen föreskriver annat förfarande för tillsättande av landskapsstyrelse

62 §

När landskapsstyrelse enligt bestämmelserna i 64b § landstingsordningen skall tillsättas genom proportionella val, skall den röstandes namn finnas angivet på den utdelade valsedeln. Detta gäller även då lantråd och vicelantråd härefter skall utses.

68b §

När lantrådskandidat skall utses, framför talmannen vid plenum sitt förslag, varefter ärendet bordläggs till avgörande behandling vid ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum verkställs öppen omröstning om talmannens förslag. Omröstningen får inte föregås av annan än i 51 § avsedd diskussion. Vidare bordläggning kan inte ske.

68c §

I 64a § 3 mom. landstingsordningen avsett meddelande skall av lantrådskandidaten skriftligen tillställas landstinget. Sedan ärendet upptagits vid plenum och

överläggningen avslutats framställer talmannen förslag till beslut, varöver öppen omröstning verkställs. Under överläggningen kan ärendet bordläggas en gång till ett plenum följande dag om minst två landstingsmän begär det.

68d §

Av landstinget utsedd lantråds kandidat skall skriftligen tillstålla landstinget sitt i 64a § 4 mom. landstingsordningen avsedda förslag till landskapsstyrelse. Då ärendet första gången föredrages skall det, sedan lantråds kandidaten redogjort för förslagets innehåll, bordläggas till ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum skall landstingsmännen beredas tillfälle att vid överläggning uttala sig om förslaget. Under överläggningen kan ärendet bordläggas en gång om landstinget så besluter. Efter avslutad överläggning verkställs öppen omröstning om lantråds kandidats förslag i dess helhet.

Har lantråds kandidats förslag förkastats och yrkande omedelbart därefter framställts om att landstinget måtte ge denne i uppdrag att framlägga nytt förslag, verkställs särskild omröstning härom. Sådant förslag får inte innehålla motivering.

68e §

I 64c § landstingsordningen avsett förslag angående fyllnadsval till landskapsstyrelsen skall av lantrådet skriftligen tillstållas landstinget. Med anledning av förslaget verkställs öppen omröstning, vilken inte får föregås av annan än i 51 § avsedd diskussion. Bordläggning av ärendet kan inte ske.

Detta beslut träder i kraft den 1 april 1988.

Mariehamn den 21 mars 1988

På talmanskonferensens vägnar:

Olof Jansson
talman

Lars Ingmar Johansson
sekreterare